

Gemeente
EDAM
VOLENDAM

Aanvulling op Beleidsplan schuldhulpverlening en armoede-aanpak gemeente Edam-Volendam 2018-2022

In verband met wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening per 1 januari 2021

Afdeling Samenleving, sectie ontwikkeling en projecten

Mei 2021

Inhoud

Inleiding.....	3
Wat is er veranderd.....	3
Brede schuldenaanpak.....	4
De praktijk van vroegsignalering en schuldhulpverlening	5
Aanvullende beleidsuitgangspunten	5
Vormgeving samenwerking met schuldeisers en andere betrokkenen.....	6
Bepalen termijn uitbrengen beschikking.....	6
Weigering schuldhulpverlening.....	6

Inleiding

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) is gewijzigd per 1 januari 2021. Ons bestaande, in 2017 door de raad vastgestelde 'Beleidsplan schuldhulpverlening en armoede-aanpak gemeente Edam-Volendam 2018-2022' en de daarin opgenomen kaders en acties zijn nog steeds actueel. De wetswijziging vraagt om aanvullend beleid. Het is belangrijk de schuldhulpverlening in overeenstemming te brengen met de gewijzigde wet en de focus daarbij op de uitvoering te richten. Om die (pragmatische) reden wordt voorgesteld de noodzakelijke aanvullende beleidsuitgangspunten te bepalen en het bestaande beleidsplan intact te laten.

Wat is er veranderd

De wetswijziging dient twee doelen:

1. betere ontsluiting persoonsgegevens als middel om schuldhulpverlening effectiever te maken;
2. vroegsignalering (van betalingsachterstanden bij inwoners) als wettelijke taak te verankeren in de wet en gegevensuitwisseling met de gemeente uit te breiden met woningverhuurders.

De Wgs zoals die gold tot 1 januari 2021 ging er vanuit dat inwoners zelf informatie aanleveren, zodat de gemeente vervolgens een plan van aanpak voor schuldhulpverlening kon maken. Deze zogenaamde inlichtingenplicht werkte vertragend en leidde tot langere wacht- en doorlooptijden. Om die reden is in de gewijzigde wet opgenomen dat schuldhulpverleners (de gemeenten) zelf digitale databronnen kunnen raadplegen zoals gegevens over schulden, salaris en andere inkomsten. Daarnaast is er een 'Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening', waarin de grondslagen voor de gegevensverstrekking voor vroegsignalering, de daadwerkelijke schuldhulpverlening en de afkoelingsperiode (Breed moratorium) zijn uitgewerkt.

In de wet voor 1 januari 2021 is bepaald dat de raad een plan vaststelt voor integrale schuldhulpverlening voor ten hoogste vier jaar. Het plan moest de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren beleid bevatten en hoe wordt voorkomen dat inwoners schulden maken (preventie). Daarnaast moet het plan de volgende onderdelen bevatten:

- de beoogde resultaten met het plan;
- de maatregelen die de gemeente neemt voor kwaliteitsborging en de werkwijze van de integrale schuldhulpverlening;
- het maximaal aantal weken dat de gemeente nastreeft waarbinnen het eerste gesprek plaatsvindt en het aantal werkdagen bij bedreigende situaties (crisisinterventie);
- hoe de schuldhulpverlening verloopt aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen.

Met de wetswijziging is daaraan toegevoegd: 'Hoe de samenwerking met schuldeisers, waaronder verhuurders van tot bewoning bestemd onroerende zaken, zorgverzekeraars, water- en energiebedrijven, wordt vormgegeven'.

Deze toevoeging is het gevolg van de wettelijk verplichte vroegsignalering en de opvolging van deze signalen door de gemeente. Er is een zestal zogenaamde 'vast lasten partners' bepaald in de wet die bij betalingsachterstanden onder voorwaarden signalen doorgeven aan de gemeente. Volgens de website Vroegsignalering.nl ziet het aantal te verwachten signalen voor Edam-Volendam er als volgt uit.

Meldingen per maand (prognose)

Groep	Minimaal	Gemiddeld	Maximaal
Zorgverzekeraars	69	95	119
Waterbedrijven	15	34	85
Woningcorporaties	10	26	42
Energieleveranciers	5	9	22
Totaal	99	164	268
Totaal (tijdens corona)	184	251	318

De verwerking van deze signalen vergt afspraken over de manier waarop de signalen worden opgevolgd. Er is een onderscheid tussen enkel- en meervoudige signalen. Er kan voor gekozen worden om bij meervoudige signalen op huisbezoek te gaan en bij enkelvoudige een brief of e-mail te sturen, een app of te telefoneren. Verder is het zo dat de (gemiddeld 251 per maand) te verwachten aantallen een geautomatiseerde verwerking noodzakelijk maken. Daarvoor zijn softwareapplicaties op de markt. Er zijn twee leveranciers BKR en Inforing. BKR levert een beperkt systeem wat de signalen binnenbrengt, waarna de gemeente zelf bepaalt hoe de signalen verder verwerkt worden. Inforing levert een meer geavanceerd systeem, waarmee ook de concrete acties kunnen worden ingezet. Bovendien kan er managementinformatie worden gegenereerd. De vroegsignalering is ingezet om te voorkomen dat achterstanden onbeheersbaar worden en leiden tot problematische schulden.

Brede schuldenaanpak

Het (inmiddels demissionaire) kabinet heeft de Wet aangepast als onderdeel van het Actieplan Brede Schuldenaanpak dat is opgesteld in mei 2018. Het actieplan bevat een groot aantal maatregelen om het aantal mensen met problematische schulden terug te dringen en beter te helpen. Het gaat daarbij om de volgende actielijnen:

1. het voorkomen van problematische schulden;
2. het ontzorgen en ondersteunen;
3. zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso.

Deze actielijnen kennen weer een aantal afzonderlijke maatregelen die deels ook verwacht worden van gemeenten. Dit zijn:

- uitwisseling persoonsgegevens (nu verwerkt in de gewijzigde Wgs);
- voorkomen en verminderen van laaggeletterdheid in het programma 'Tel mee met taal';
- eenvoudig maatwerk bij ingewikkelde problemen;
- betere ondersteuning voor mensen met een licht verstandelijke beperking;
- aanpak IPTA (Integrale persoonsgerichte toeleiding naar arbeid);
- afspraken ter uitwerking van de afspraken binnen het interbestuurlijk programma om problematische schulden te voorkomen en op te lossen;
- opvolgen van onderzoek van de Nationale ombudsman en inspectie SZW;
- verbetering van de (toegang tot) schuldhulpverlening met kortere wachttijden.

Deze maatregelen kunnen bijdragen aan het voorkomen van schulden en effectievere schuldhulpverlening, daarom is belangrijk deze ook in onze uitvoeringspraktijk te implementeren.

De praktijk van vroegsignalering en schuldhulpverlening

Met de wijziging van de Wgs is de uitvoering van vroegsignalering een wettelijke taak geworden. Gemeenten moeten de signalen van de vaste lasten partners (verhuurders, nutsbedrijven en zorgverzekeraars) opvolgen door de betreffende huishoudens een eerste gesprek aan te bieden. Dit eerste gesprek is bedoeld om bij de inwoner na te gaan of er problematische schulden spelen en of de inwoner hulp en ondersteuning wenst. De nutsbedrijven en zorgverzekeraars brachten deze signalen voorheen ook al uit, de gemeenten gingen hier soms vrijblijvend mee om. Zo ook in onze gemeente. Als het huishouden aangeeft schuldhulp te willen, dan brengt de gemeente een beschikking en plan van aanpak uit. Als schuldhulp wordt afgewezen door het huishouden hoeft geen beschikking te worden uitgebracht. Onder bepaalde voorwaarden kan de gemeente de schuldhulp weigeren, in dat geval wordt wel een beschikking uitgebracht. Wat betreft de weigering van schuldhulpverlening kan het college schuldhulp weigeren als de inwoner fraude heeft gepleegd en daarmee een bestuursorgaan financieel heeft benadeeld en die inwoner strafrechtelijk een onherroepbare dat het verzoek om informatie over recidive bij andere gemeenten en over onherroepelijke bestuurlijke boetes bij de verschillende bestuursorganen, alleen gedaan kan worden als de gemeenteraad dit in het beleidsplan heeft opgenomen. Deze mogelijkheid bestond ook al in de Wgs voor 1 januari 2021, echter daar gold niet bij dat de gemeente in het beleidsplan moest aangegeven daarvan gebruik te willen maken. Het gaat overigens om een kan-bepaling, dit betekent dat afgeweken kan worden. Voorgesteld wordt deze mogelijkheid te benutten. In het Beleidsplan schuldhulpverlening en armoede-aanpak gemeente Edam-Volendam 2018-2022 is dit niet opgenomen. Het begrip fraude is te breed, via beleidsregels dient het college het begrip in te kaderen en nader te definiëren. Lichtere vormen van fraude, of jaren geleden gepleegde fraude moeten geen beletsel zijn voor schuldhulpverlening.

Wijzigingen in andere verwante wetgeving:

Naast de wijziging van de Wgs is er een viertal andere wetten veranderd die raakvlakken hebben met schuldhulpverlening. Dit zijn:

1. de wet vereenvoudiging beslagvrije voet (ingegaan 1-1-2021);
2. de wet stroomlijning keten voor derdenbeslag ten behoeve van het verbreden van het beslagregister (grondslag voor gegevensuitwisseling tussen beslag leggende partijen, inzicht en verbeterde uitwisseling over beslagen en betere borging bestaansminimum en voorkoming onnodige ophoging van schulden). Momenteel in behandeling bij ministerie naar aanleiding van advies RvS;
3. de wet Adviesrecht gemeenten bij schuldbewind (ingegaan 1-1-2021);
4. de Wet homologatie onderhands akkoord (m.b.t. ondernemers, ingegaan 1-1-2021, De WHOA creëert de mogelijkheid om zonder een faillissement of surseance van betaling tot een akkoord met schuldeisers te komen ook als niet alle schuldeiser met het voorgestelde akkoord instemmen).

Deze gewijzigde wetten zijn eveneens een uitvloeisel van het Actieplan brede schuldenaanpak. In samenhang zorgen zij ervoor dat de schuldhulpverlening effectiever kan worden uitgevoerd.

Aanvullende beleidsuitgangspunten

De wetswijziging vraagt van gemeenten beleid te bepalen op het gebied van:

1. Beschrijven vormgeving samenwerking met schuldeisers waaronder de vaste lasten partners
2. Bepalen termijn waarbinnen de beschikking en plan van aanpak worden uitgebracht nadat de cliënt zich meldt voor schuldhulpverlening. De wettelijke termijn is maximaal 8 weken
3. Bepalen van een beleidsstandpunt bij aanvragen om schuldhulpverlening van inwoners die fraude hebben gepleegd ten nadele van een bestuursorgaan en daarvoor strafrechtelijk zijn veroordeeld of aan wie een bestuurlijke sanctie is opgelegd. De schuldhulp kan bij die groep geweigerd worden, mits in het beleidsplan is aangegeven dat de gemeente toepassing kan

geven aan artikel 3, lid 2 en 3. Dit is geregeld in artikel 13, lid 4 van het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening.

4. Aandacht te hebben voor de gegevensuitwisselingen die in de verschillende fasen van het hulpverleningsproces wettelijk zijn toegestaan

Vormgeving samenwerking met schuldeisers en andere betrokkenen

Het netwerk rond samenwerking op het gebied van schuldhulpverlening is nog niet geheel ontwikkeld. Er zijn contacten met de corporaties en soms contacten met deurwaarders en bewindvoerders. Met de vroegsignalering en de verplichte opvolging dient het netwerk verder ontwikkeld te worden. Zodra een inwoner is benaderd en al of niet heeft gereageerd volgt een terugkoppeling richting de signalerende vaste lasten partner over het resultaat van de actie. De vast lastenpartner kan de incasso daarop afstemmen. Het netwerk rond schulden is veel groter dan de vaste lastenpartners. Door een geldloket in te richten, daar de consulent schuldhulpverlening te laten samenwerken met de te contracteren partij die de daadwerkelijke schuldhulpverlening gaat uitvoeren biedt een goede basis voor netwerkontwikkeling. Als dit geldloket wordt ondergebracht in een Wijksteunpunt biedt dit extra mogelijkheden voor netwerkontwikkeling en integrale samenwerking. Bovendien is er dan een lage drempel voor de inwoner.

Bepalen termijn uitbrengen beschikking

Inwoners met schulden staan onze zware druk op meerdere gebieden: zoals financieel, sociaal, de gezinssituatie. Als inwoners om hulp vragen is het zaak dat die hulpvraag snel wordt opgevolgd. Na het eerste gesprek wordt een beschikking uitgebracht. Daarbij geldt maximaal de wettelijke beslistermijn van 8 weken. Bij de kamerbehandeling van het wetsvoorstel is een amendement aangenomen, gemeenten moeten vaststellen binnen welke termijn na het eerste gesprek over de hulpvraag wordt besloten. De maximale termijn van 8 weken is te lang. Veel gemeenten kiezen ervoor de wettelijke termijn aan te houden en spreken uit dat in de praktijk eerder besloten zal worden over de toegang tot schuldhulpverlening. De indieners van het amendement vinden het belangrijk dat cliënten zekerheid moeten krijgen over wanneer de gemeente besluit. Het is belangrijk om snelheid in het proces van schuldhulpverlening te brengen, daarom toont Edam-Volendam ambitie en kiest voor een termijn van 4 weken waarbinnen de beschikking wordt uitgebracht. In de Verordening beslistermijn is dit vastgelegd.

Weigering schuldhulpverlening

De Wgs biedt als langere tijd de mogelijkheid schuldhulpverlening te weigeren aan inwoners die er al eerder gebruik van maakten (recidive) en inwoners die fraude hebben gepleegd, wat blijkt uit een opgelegde bestuurlijke boete.

Weigering bij recidive

Als een inwoner opnieuw een beroep op schuldhulpverlening doet kan op grond van artikel 3, lid 2 de toegang tot schuldhulpverlening geweigerd worden. Inwoners hebben een eigen verantwoordelijkheid wat betreft hun uitgavenpatroon, daar wordt in eerste instantie van uitgegaan. Als blijkt dat er opnieuw schulden zijn wordt een afweging gemaakt. Het college krijgt opdracht hierover beleidsregels te maken.

Weigering bij fraude

In het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening is in artikel 13 (gegevensverstrekking voor het besluit tot verlenen van schuldhulp) lid 2 geregeld dat colleges informatie kunnen krijgen van diverse bestuursorganen zoals Uww, SVB, belastingdienst en andere gemeenten over aan een inwoner die schuldhulp wil opgelegde bestuurlijke boete in verband financiële benadeling van een bestuursorgaan. Het gaat dan onder meer om openstaande boetes en terug te betalen uitkeringen.

In lid 4 is bepaald dat de gemeente deze informatie alleen kan vragen als de gemeenteraad in het beleidsplan heeft opgenomen dat het college in die gevallen schuldhulpverlening kan weigeren.

Enige nuance is hier op zijn plaats, weigering is een zwaar middel. De fraudedefinitie in de Wgs is ruim geformuleerd, als de gemeente zelf niets vastlegt moet de schuldhulpverlener zelf gaan bedenken of de cliënt wel of niet moet worden toegelaten tot de schuldhulpverlening. Wat als de fraude bijvoorbeeld al vijftien jaar geleden heeft plaatsgevonden? In de Wgs wordt niet gekeken naar de periode. In de WSNP, het vervolgtraject van schuldhulpverlening, wordt iemand ook niet toegelaten als hij niet ter goede trouw is, daar wordt vijf jaar teruggekeken.

De gemeente zal zich allereerst de vraag moeten stellen of zij als uitgangspunt hanteert dat frauduleuze schuldenaren geen toegang krijgen tot gemeentelijke schuldhulpverlening. Als de gemeente hen weigert te helpen, zullen ze in de meeste gevallen ook geen toegang krijgen tot de WSNP, omdat er geen sprake is van goede trouw in de vijf jaar voorafgaand aan het verzoek van de WSNP. Omstandigheden die een rol kunnen spelen in de afweging, kunnen zijn of de schuld die samenhangt met de fraude onderdeel is van de bestaande schuldenproblematiek of dat die schuld inmiddels al is afgelost, of er sprake is van een kwetsbare doelgroep (bijvoorbeeld een gezin met inwonende minderjarige kinderen), hoe lang geleden de gebeurtenis heeft plaatsgevonden en of het gaat om een kruimelbedrag.

Het college van Edam-Volendam krijgt de bevoegdheid om van deze mogelijkheid gebruik te maken en daarbij beleidsregels te hanteren. Zodat voor de inwoner duidelijk is in welke gevallen wel en wanneer niet van deze weigeringsgrond gebruik te maken.